

עבודת הסבלנות - חכם ותם 6 מכון מאיר

ענה התם ואמר להחכם: מי יתן, שתבוא אתה על מדרגה שלי! השיב החכם ואמר: זה אפסר להיות, שאני אבוא על שלך, שינטל ממני השכל, חס ושלום, או אהיה חולה, חס ושלום, ואהיה נעשה משגע, כי הלא מה אתה?- איש משגע! אבל שאתה תבוא על שלי, זה אי אפסר בשום אפן, שתהיה אתה חכם כמוני. השיב התם: אצל השם יתברך הכל אפסר, ויכול להיות כהרף עין, שאני אבוא על שלך ושחק החכם ממנו מאד.

ואלו השני בנים היו נקראים בפי העולם, זה בכנוי חכם, וזה בכנוי תם, אף-על-פי שיש כמה חכמים ותמים בעולם, אף-על-פי-כן כאן היה נכר הדבר ביותר, כי שניהם ממקום אחד ולמדו ביחד, וזה נעשה חכם מפלג מאד, וזה היה תם גדול מאד, ובהסקאסקי (ספר מרשם התושבים), ששם כותבין כל אחד עם כנוי פאמעליא שלו, היו כותבין על זה כנוי חכם ועל זה כנוי תם. פעם אחד בא המלך על הסקאסקי, ומצא, שהיו כותבין שם אלו השני בנים, זה בשם חכם, וזה בשם תם, והיה בעיניו לפלא, שאלו השנים מכנים בשם חכם ותם, ונתאון המלך לראותם וחשב המלך: אם אשלח אחריהם פתאם, שיבואו לפני-יתפחדו מאד, והחכם-יתתמו טענותיו לגמרי, והתם גם-כן אפסר ישתגע מחמת פחד, ונתישב המלך לשלח חכם אחד אל החכם, ותם אל התם; רק איה מוצאין בעיר מלוכה תם, כי בעיר מלוכה על-פי-רב הם חכמים, רק שהממנה על האוצרות הוא תם דוקא, כי החכם אינם רוצים לעשות ממנה על האוצרות פן על ידי חכמתו ושכלו יוכל לבזבז האוצרות, על כן עושין ממנה על האוצרות תם דוקא.

וקרא המלך לחכם אחד ולאותו התם הנ"ל, ושלחם להשני בנים הנ"ל, ונתן בידם אגרות לכל אחד ואחד גם נתן בידם אגרת להגאבירניר (מושל המחוז) של הגאבירניא (הממשל המחוזי), שאלו השתי בנים הם תחת ממשלתו, וצוה בהאגרת, שהגאבירניר ישלח להם אגרות משמו להחכם והתם כדי שלא יתפחדו, ויכתב להם, שאין הדבר נחוץ, ואין המלך גוזר דוקא שיבואו רק הדבר תלוי ברצונם: אם הם רוצים-יבואו, רק שהמלך חפץ לראותם.

ונסעו אלו השלוחים - החכם והתם - ובאו להגאבירניר ונתנו לו האגרת ושאל הגאבירניר על אלו השני בנים, ואמרו לו, שהחכם הוא חכם מפלג ועשיר גדול והתם הוא תם ביותר, ויש לו כל המלבושים של הפעלץ כנ"ל, ונתיעץ הגאבירניר, שבודאי אין ראוי להביאו לפני המלך בלבוש פעלץ, ועשה לו מלבושים פראוי, והניח בתוך העגלות-צב של התם, ונתן להם אגרות כנ"ל, ונסעו השלוחים ובאו לשם ונתנו האגרות להם: החכם-להחכם, והתם-להתם. והתם, תקף שהגיע לו האגרת, אמר להתם השליח שהביאו: הלא איני יודע מה כתוב בו; קרא אותו לפני! השיב לו: אני אספר לך בעל-פה מה שכתוב בו-שהמלך רוצה שתבוא אליו. שאל תקף: רק בלי ליצנות! השיב לו: בודאי אמת, בלי ליצנות, ונתמלא שמחה תקף ורץ ואמר לאשתו: אשתי, המלך שלח בשבילי! ושאלה אותו: על מה ולמה? ולא היה לו פנאי להשיבה כלל, ותקף נדרז בשמחה והלך ונסע עם השליח תקף, ונכנס וישב בתוך העגלות-צב ומצא שם הבגדים הנ"ל ושמח יותר ויותר.

בתורה-כך נשלחו מסירות על הגאבירניר, שהוא עושה עולות, והעבירו המלך, ונתיעץ המלך, שטוב, שיהיה גאבירניר איש תם, שהתם ינהג המדינה באמת וישר מחמת שאינו יודע חכמות והמצאות ונמלה המלך לעשות את התם הנ"ל גאבירניר, ושלח המלך פקדו שיהיה הנ"ל, ששלח אחריו, הוא יהיה גאבירניר והוא צריך לנסע דרך העיר של הגאבערניא, ויעמדו על השערים של העיר, ותכף בבואו, יעכבו אותו ויקתירו אותו בהתמנות הזאת, שיהיה גאבירניר, וכן עשו ועמדו על השערים, ותכף בעברו שם, עכבו אותו ואמרו לו, שהוא נעשה גאבירניר ושאל ואמר: רק בלי ליצנות! השיבו לו: בודאי בלי שום ליצנות ונעשה התם תכף גאבירניר בתקף ועז.

ועתה, שנתרומם מזלו-ומזל מחכים-ובא לו קצת הבנה, אף-על-פי-כן לא השתמש כלל בחכמתו, רק נהג בתמימותו כבראשונה והנהיג את המדינה בתמימות, באמת ובישר, ועולה לא נמצא בו, ועל הנהגת המדינה אין צריך שכל גדול וחכמות, רק על פי הישר בתמימות. כשבאו לפניו שנים לדין, היה אומר: אתה זכאי ואתה חייב, כפי תמימותו באמת, בלי שום ערמה ומרמה, וכן נהג הכל באמת. והיו אוקבים אותו המדינה מאד, והיה לו יועצים אוקבים באמת, ומחמת האהבה יעץ לו אחד: באשר שבודאי בהכרח תהיה קרוא אל המלך שתבוא לפניו, כי הלא כבר שלח אחריו וגם הדרך-שהגאבירניר מכרח לבוא לפני המלך, ועל כן אף-על-פי שאתה פשר מאד, ולא ימצא בך שום עולה בהנהגת המדינה, אף-על-פי-כן דרך המלך בדבריו לנטות בדבריו לצד אחר, לדבר חכמות ולשונות אחרים, על כן נאה ודרך-ארוץ - שתוכל להשיבו; על כן טוב, שאלמדך חכמות ולשונות, ונתקבל הדבר בעיני התם ואמר: מה אכפת לי אם אלמד חכמות ולשונות?! ותכף עלה על דעתו, שחברו החכם אמר לו, שאי אפשר בשום אופן שהוא יבוא על שולו, והנה עתה כבר בא על חכמתו (ואף-על-פי-כן, אף-על-פי ששכר היה יודע חכמות, לא היה משתמש עם החכמות כלל, רק נהג הכל בתמימותו כבראשונה).

אחר-כך שלח המלך, שיבוא זה התם הגאבירניר אליו, ונסע אליו, ודבר המלך עם התם בתחלה מהנהגת המדינה - והוטב בעיני המלך מאד מאד, כי ראה, שהוא מתנהג בישר ואמת גדול, בלי שום עולה ומרמה. אחר-כך התחיל המלך לדבר חכמות ולשונות-והשיבו התם פראוי, והוטב בעיני המלך זאת ביותר ויותר, ואמר: אני רואה, שהוא חכם כזה, ואף-על-פי-כן הוא מתנהג בתמימות כזה! וייטב בעיני המלך מאד מאד ומנה המלך אותו, שיהיה מיניסטר (שר) על כל המיניסטריו (שרים), וצוה לו מקום מיוחד, ששם יהיה ישיבתו, וצוה, שיבנה לו חומות נאות ומפארות פראוי, ונתן לו כתב על התמנות הזאת, שיהיה מיניסטר כנ"ל וכן היה, שבנו לו בנינים כנ"ל, באותו המקום שצוה המלך, והלק וקבל הגדלה בתקף.